

15/826/49/2009.

Budapest, 2009. május 19.

**Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Önkormányzat
Polgármestere**

Tárgy: Budapest-Kőbányai Református
Egyházközség kérelme a Bp. X. ker. Ihász
u. 15. sz. alatti református templom tornya
felújításának támogatására

Tisztelt Képviselő-testület!

A Budapest-Kőbányai Református Egyházközség lelkipásztora, Szilágyi-Sándor András kérelmet nyújtott be Önkormányzatunk Sport, Ifjúsági, Civil és Kisebbségi Bizottságához, melyben anyagi támogatást kér a Budapest X. ker. Ihász utca 15. sz. alatti református templom harangtornyának felújításához.

Az 1900-ban felszentelt templom harangtornya az elmúlt évek során a viszontagságos időjárási körülmények miatt olyan rossz állapotba került, hogy megfelelő állagmegóvási munkák elvégzése nélkül súlyos sérülések, károsodások keletkezhetnek szerkezetében.

A tárgyban készült szakvélemény szerint a süveg faszerkezete előregedett, ezáltal a fatartók és a hozzájuk kapcsolódó szerkezetek megmozdultak, elcsavarodtak. További problémát jelentenek a mozgás miatt hiányossá vált fedések és elmozdult kőburkolatok, és az ebből eredő beázások. A szakvélemény szerint a faszerkezetek megerősítésére és a fedések, kőburkolatok helyreállítására feltétlenül szükség van.

A 2009. október 30-án tartott helyszíni szemlén megállapítottuk, hogy a szakvéleményben megjelölt hibák mellett további súlyos károsodás fedezhető fel a torony délnyugati sarkán: a tetőkúpot tartó ferde dúc oly mértékben elmozdult, hogy a megtámasztására szolgáló téglapillért eltörte, a téglák kb. 60 cm-es függőleges szakaszon elmozdultak az úttest felé.

Szilágyi-Sándor András lelkész úr tájékoztatása szerint 1935-ben hasonló károsodás miatt már egyszer ledőlt a toronysisak, akkor a parókia épületére zuhantak az elemei.

A szakvéleményben foglalt munkák elvégzése mellett az említett pillér megerősítése ill. helyreállítása alkalmas arra, hogy a faszerkezetek rögzítését és a tető beázását pillanatnyilag megoldja, ám javasoljuk, hogy kezdődjön meg a tetőszerkezet teljes felújításához szükséges statikai-műszaki felülvizsgálat előkészítése. A szerkezet további károsodása nem csak az épület – és az egyházközség – problémája, ugyanis esetleges súlyosabb sérülése (omlása) a szomszédos ingatlanokat és közterületeket is veszélyezteti.

Handwritten signature

A Képviselő-testület Sport, Ifjúsági, Civil és Kisebbségi Bizottsága a kérést a 227/2009. (IX. 29.) sz. határozatában támogatta.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a fentiek alapján a támogatás nyújtásához az alábbi határozati javaslatot elfogadni szíveskedjen.

Határozati javaslat:

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testülete a Budapest-Kőbányai Református Egyházközség Budapest X. ker. Ihász utca 15. sz. alatti református temploma harangtornyának állagmegóvására 3,0 millió Ft-ot biztosít pénzeszköz átadással a Képviselő-testület működési célú általános tartalékkeretének terhére.
Egyben felkéri a polgármestert a szükséges intézkedések megtételére.

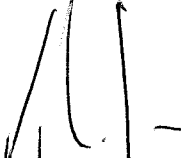
Határidő: azonnal

Felelős: Verbai Lajos polgármester

Végrehajtásért felelős: dr. Neszteli István jegyző

Végrehajtás előkészítéséért felelős: Bajtek Mihályné főosztályvezető
Szarvasi Ákos főosztályvezető
dr. Korpai Anita osztályvezető

Budapest, 2009. november 2.

Verbai Lajos
polgármester

Törvényességi szempontból látta:

dr. Neszteli István
jegyző

msz. 111

**BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT
POLGÁRMESTERI HIVATALA
SZERVEZÉSI ÉS ÜGYVITELI FŐOSZTÁLY**

KIVONAT

A SPORT, IFJÚSÁGI, CIVIL ÉS KISEBBSÉGI BIZOTTSÁG

2009. IX. 29-ei ülésének jegyzőkönyvéből

A kivonatot kapja: Képviselő-testület

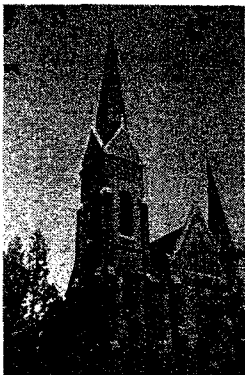
**227/2009. (IX. 29.) sz. Sport, Ifjúsági, Civil és Kisebbségi Bizottság határozata
(8 igen, egyhangú szavazattal)**

A Sport, Ifjúsági, Civil és Kisebbségi Bizottság javasolja a képviselő-testületnek, hogy a Budapest-Kőbányai Református Egyházközség (1105 Budapest, Ihász u. 15.) részére a templom kupola szerkezetének felújítási költségeire biztosítson támogatást – megállapodás keretében – az esetleges kieső bevételek ellensúlyozására képzett céltartalék-kerete terhére.

A Bizottság egyben felkéri a Vagyongazdálkodási és Kerületüzemeltetési Bizottságot, hogy alakítsa ki a kérelemmel kapcsolatos álláspontját, és határozza meg a felújítás támogatási összegét.

Budapest, 2009. november 5.

Korányiné Csösz Anna
osztályvezető

BUDAPEST-KŐBÁNYAI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG

1105 Budapest, Ihász u.15.
Tel/Fax: 261-22-05 ;(30) 681-54-08 / 30 681-54-09
e-mail: szilagyi7002@t-email.hu
bp-kobanya@t-email.hu

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Önkormányzat
Sport-, Ifjúsági-, Civil- és Kisebbségi Bizottság
Nagy László Elnök Úr részére

76/2009.

Tisztelt Elnök Úr!
Tisztelt Képviselő Testület!

A Kőbányai Református Egyházközség nevében fordulok Önökhöz, mint a Kőbányai Református Egyházközség lelkipásztora, azzal a tiszteletteljes kéréssel, hogy az Önkormányzat jövő évi költségvetési tervezetében szíveskedjenek a Református Egyházközségre is gondolni, mivel az elmúlt 2-3 esztendő viszontagságos időjárásai nagy mértékben megrongálták a templomunk nagyobbik tornyát, az ún. Campanillát.

A Kőbányai Református Templom 2010-ben lesz 110 éves, a gyülekezet pedig 125. évfordulóját fogja ünnepelni. 110 év nagy idő nem csak az emberiség életében, de egy épület életében is. Igaz, ez idő alatt a hívek négyszer is felújították a templomot.

1935-ben volt az első felújítása a templomunknak. A II. világháború szintén nagy károkat okozott a templom épületében, aminek egy újabb felújítás lett a következménye. Majd az 1956-os események megint megrongálták a templomot. Egy nagy felújítást a múlt század végén szintén elvégeztek a templomunkon. Azonban a kupola (süveg) faszervezetéhez egyik felújítás alatt sem nyúltak. A süveg faszervezete előregedett, és a viszontagságos időjárások megmozdították és megcsavarták a templomunk tornyát.

A tornyot statikai vizsgálatoknak vetettük alá, amely vizsgálat eredményét mellékelem. A tél beállta előtt annyit tud a gyülekezetet megtenni, hogy megerősíti a faszervezetet, és a legszükségesebb beázási és egyéb károkat elhárítja, amely munkálatok a gyülekezetünk anyagi lehetőségeit teljesen kimeríti. A torony azonban a mai állapotában sokáig nem maradhat, ezért fordulok segítségért Önhez.

A teljeskörű helyreállítási munkálatokról szakemberektől árajánlatokat kértünk. Ezek elkészülte után ezeket utólag pótolni fogom.

Amennyiben Tisztelt Elnök Úr indokoltnak látja, kérem, terjessze kérelmünket a Tisztelt Képviselő Testület elé!

Kérelmünk pozitív elbírálásában reménykedve maradok tisztelettel és áldáskívánással
Budapest-Kőbánya, 2009. szeptember 21.

Szilágyi-Sándor András
Szilágyi-Sándor András
református lelkipásztor

Előzetes Szakvélemény

a

Budapest Kőbányai Református Templom – 1105 Budapest, Ihász u. 15. – Harangtornya
tetőszerkezetéről és más szerkezetekről

Megbízó:

Budapest Kőbányai Református Templom
Szilágyi – Sándor András
Lelkész

Szakértő:

Inter – Bau – Plan Mérnöki Iroda Bt. /122 Budapest, Kiránduló u. 51./
Kiss József okl. Építőmérnök, Szakértő TSz,Ész-Sz 01-3403

Szakértő munkatársa:

Csató Károly László okl. Építőmérnök
KSz: 04-344-99

Mint a Kőbányai Református Templom Megbízottja - segítője.

Tartalom:

1. Előzmények, Megbízás
2. Helyszínelés és tapasztalatai
3. Elemzések
4. Összegzés, javaslat
5. Mellékletek

A szakvélemény azért előzetes, mert a helyszíni fotórögzítések elemzése során a különböző faanyagokon biológiai kártevőkre is utalható elfoltosodások is mutatkoztak. Ezért mégis fontos, hogy Faszakértői vélemény készüljön, amely a jelen szakvéleményt kiegészítheti. Másrészt ennek készítésekor Szakértő és munkatársa több szerkezeti elem csomópontját ellenőrizni kívánja. Minderre akkor kerülhet sor, ha a süveg létrákkal járható lesz.

1. Előzmények, megbízás

A harangtornyon a közelmúltban bádogos szakemberek szokatlan bádoggyűrdéseket tapasztaltak. Ezért Szilágyi-Sándor András lelkész segítségére volt Csató Károly László, aki fényképeket készített a torony tetőszerkezetéről, bádogozásáról. Ezeket áttekintve Lelkész Úr felkért a torony szakértői vizsgálatára.

2. Helyszínelés és tapasztalatai

A helyszínelés 2009. 08. 07.-én történt Csató Károly László segítségével és közreműködésével. A torony tetőszerkezete egy záró fafödém fölött kezdődik. Biztonságos megközelítés azonban csak a fafödém alatti acélgerendás harangfödémig vezet, innentől gyakorlatilag mászó módszerrel lehetett felfelé haladni. A tetőszerkezet belső fotórögzítését és méréseket Csató Károly László Mérnök kollégám végezte.

Mindezért és konzultatív kiértékelés érdekében is Kollégám Munkatársam is lett.

Röviden a Templomról:

Épült az 1800-as évek vége felé, 1900 Karácsonyára készült el. Felújították 1935-ben. Többször sérült a Templom. Súlyosan a II. világháború alatt, majd pedig a forradalom idején szovjet páncélosok lövegei által, amelyeket kijavítottak. Az 1900-as évek végén egy nagy, átfogó felújítást végeztek. Ennek eredménye volt a Rieger Orgona felújítása, a belső díszvilágítás, két harang újjáöntése és modern toronyórák beépítése is. A vizsgált harangtorony csúcsdíszsel 53,0 m magas, a tető ebből kb. 20 m magas.

A következőket rögzítettük, vizsgáltuk:

Harangtoronynál:

- Tető alakja
- Timpanonok kődíszje – tetőcsatlakozása
- Tető belső faszerkezete (+22,0 fölött)
- Acélfödém – harangláb (+16,20 m)
- Fafödém – főtartók (+22,0 m)

Harangtorony mellett:

- Kistető harangtorony és főhajó között

Tapasztalatok:

- a. A tető alakja: Bizonyos tetőgerincek felől nézve felismerhető, hogy a toronytető alkotói elcsavarodtak, a torony nem tűnik ferdeinek. A deformáció nem szembetűnő, nem zavaró, csak a tetősíkok alapjából és arányaiból következtethetünk és találhatjuk meg. /5468/
- b. Timpanonok kódíze – tetőcsatlakozása: Tapasztalatot irodai kiértékelés ad.
- c. Tető belső faszerkezete: Nyolc szögletű fedél amelyet királyoszloppal (császár – árbócfá) központosítva szerkesztettek. Ezt az oszlopot kötő gerendák tartják. Merevítését dőltoszlopok és a toronyszintek fogópár – gerendarácsa úgy végzik, hogy a szintek között tárcsákat alkotó két – két Andrásskereszt pár gátolja a vízszintes síkban történő elmozdulást, a dőltoszlopok – a kötőgerendákkal – pedig a függőleges elmozdulást. A fogópár gerendarácsok végei támasztják meg a szaruelemeket. A faszerkezetet 1-1 horgonycsavar rögzíti a fafödém sarkainál befalazott fekvő – elvben – I-130-as acélprofilhoz.

Tapasztalatok: Általában: több faelemnél jellemző az előregedett – repedezett állapot ill. lokálisan korhadási tönkremenetel. Az acélszerkezeteknél előrehaladott korrózió tapasztalható.

Részletesebben:

- A horgonycsavar lötyög, mert megereszkedett a fakapcsolatnál vagy az alátétgyűrű elkorrodált. /5545/
 - A lehorgonyzott kötőgerendavégnél korrózív kapcsolat és rossz állapotú faanyag (vizsgálat kell) látható. /5566/
 - A kötőgerendára támaszkodó királyoszlop mintha csavarodási megrepedést kapott volna a korrodált vasalás-csavarozás mentén, az érkező dúc pedig ferde szálú. A dúccok repedezettek. /5568/
 - Csapkihúzóadás csapfészekből + 31,30 szinten álló andráskeresztnél. /5579/
 - Dúc és oszlopbekötés tönkremenetel a + 28,20 szinten álló andráskeresztnél. /P1090035/
 - Fahibák a + 28,20 szinten álló andráskötés felső öv magrepedésszerű és rost összeesésszerű jelenség és gyűrű-gerendavég magrepedése állapota oszlopbekötésnél. /P1090039/
 - Oszlopkorhadás a + 28,20 szinten álló andráskötés felső öve alatt. /P1090047/
- d. Acélfödém – harangláb
Általában jellemző a hiányos felületvédelem – nem jelentős korrózió. Igen nagy rezgéseket ad át az 1,5 tonnás harang. Kérdéses ennek hatása az egyik ablak fölötti boltozati repedésre /5537/. Egyébként a nagyharang külpontos – mozgásaival csavarások is keletkeznek.
- e. Fafödém – főtartók
Tönkremeneteli stádiumban: a feljáróval átellenes fal mentén lévő tartó – szemből bal oldali támaszánál – elkorhadt, a mellette lévő alul hevederezett tartó – nézve – szétválási állapotban. /5545/ /5542/

f. Harangtorony mellett

Kistetőnél: elcsavarodott ferdeszálú szelementartó látható, igen sok beázás történt.
/5509/ /5519/

3. Elemzések

Elemezzük a helyszínen szerzett információkat, kiegészítve a helyszín tapasztalatait. A fotók elemzése segít a timpanonok kődíszé – tetőcsatlakozása leírásában:

- Bádoggűrődés - nyakbádog is – és kődísz elmozdulás a Gergely u. felőli timpanonnál.
/0023/
- Bádoggűrődés – nyakbádog is – az lhász u. felőli timpanonnál. /0018/
- Kődísz felfekvése – belülről fényképezve – az lhász u. felőli timpanonnál látható a rés.
/0051/

Elemzéseinket a következőkben tömörítjük.

A timpanonok kődíszeinél megtapasztalt bádoggűrődés okát keresve az MI15011-1988 előírás szerint járunk el, hiányosságokat, hibákat tárunk fel, elmozdulásokat keresünk és értékelünk. Az előző pontban bemutatott tapasztalatokat még kiegészítjük a fotóelemzések alapján a következőkkel:

Általánosságban úgy találtuk, hogy elöregedési – repedési, ill. víz hatásából korhadási állapotok fordulnak elő lokálisan – egyes helyeken.

A tetősíkok deszkázatainál ez elfoltosodások tömege megtörtént beázásokat mutat. A timpanonok mentén mindig lehettek beázások, mert a bádog-kő csatlakozás eleve nem lehetett megfelelő, hiszen a kapcsolatot – úgy tűnik – maga a szilikon paszta tömítés biztosította. /Néhány vízáteresztő csavározás is látható/.

A kődísz egyébként olyan, hogy az ehhez való csatlakozást a bádogot hordozó deszka aljzattal gondoljuk kezdeni, mindenképpen tervezendő feladatként látjuk.

A tönkremeneteli folyamatot az összegzésben fogalmazzuk meg.

4. Összegzés – javaslat

A harangtorony timpanonjai kődíszeinél megtapasztalt bádoggűrődések és elmozdulások ok - okozati összefüggését az alábbiak szerint összegezzük.

a. A templom múlt század végi felújításakor nem került sor a következőkre:

- Harangtorony acélszerkezetű födéme és harangláb teljes körű felületvédelme /+16,2 m szinten/
- Harangtorony faszerkezetű födéme /+ 22,0 m szinten/
- Harangtorony tetősüvege tartószerkezete felújítása – pedig a deszkaaljzatot sok helyen cserélték.
- Toronylépcsőhöz csatlakozó és a toronytetőben folytatódó járható biztonságos kezelőlétrák beépítése.
- Szerkezetek – rögzítések felületvédelme.
- A toronyból és tetőből mindennemű építőanyag hulladék eltávolítása.

b. Tönkrementeli folyamat Harangtorony tetőszerkezetébenél:

- Korábbi korhadási folyamat eredményeként az elmúlt években a +31.30-as szint rácsszerkezete egy andráskereszt tönkrementele okán, és egy másik részleges tönkrementele okán merevségében gyengült. Ezért a vízszintes síkban elfordult.
- A mozgásnak ellenállt a királyoszlop egészen addig, amíg a kötőgerendáig el nem jutott a csavaró erő. Ekkor a fűzőcsavarozás mentén – mondjuk már meglévő – magrepedés megtágult és felfelé szaladt kissé utánaengedve a csavaró elmozdulásnak.
- A mozgás tehát két lépcsőben történt: elindult a csavarodás, midőn az egyik andrásolás tönkrement majd megállapodott. Kis mértékben aztán növekedett, mikor a királyoszlop felrepedt, és kissé utána engedett.
- A mozgás következtében az elforduló szerkezet magával vitte a tetőhéjat, így a bádogozást is.
- A bádogozás timpanonokhoz való csatlakozásai a merev helyhez kötött timpanonok kődíszeiről – előzőek okán – egyik oldalon lehúzódtak, másik oldalon felgyűrődtek.
- Az erőhatások során – talán – a kődíszek csúcsai elfordultak (mintha ez csap körül történt volna).

c. A tönkrementelt befolyásoló tényezők.

A legfontosabb: a királyoszlop ne repedjen tovább, mert további mozgást generálhat.

- A deszkaaljzat „gátolja” az elmozdulásokat
- A sisak szintjeinek és az összes megtámasztó elemnek stabil állapota gátolja az elmozdulásokat.
- Lehorgonyzások jó állapota gátolja a sisak legsó elemeinek az elmozdulását.
- A vízbeszivárgások – beázások – a stabil állapotot ronthatják.
- A szél viharos hatásai az elcsavarodó mozgásokat segíthetik.

Mindezeket összefoglalva rögzítjük: A sisak deformációja belső merevítések tönkrementele miatt következett be. A tönkrementel okának is részben tekinthető, hogy nem fedezték fel a sok éve működő tönkrementeli stádiumot, javítására a nagy felújításkor sem került sor. Egyébként szabad feltételezni – előzővel szemben – a rövidebb tönkrementeli időt főként, ha biológiai fertőzések is romboltak. Ez néhány éves rombolás, akkor nem fedezhették volna fel.

Javaslat:

- Sürgősen feszítőabroncsozni kell a királytengelyt legalul a kötőgerenda fölött és a csavarkapcsolat fölött úgy, hogy az összefeszítés előtt a repedést a faanyagnak megfelelő ragasztóval kell kiinjektálni.
- Végig – ameddig hozzáférhető – kell követni a királytengelyt és a található repedéseket ugyanúgy kell kezelni.
- Hozzáférésnek megfelelően kiegészítendő és javítandók a +31.30-as szintet rögzítő andrásolások.
- Kiépítendőek a kezelést – ellenőrzést – megfigyelést biztosító létrák, mint az a, pontban
- Előző mellett pótlendőek az a, pont alatti hiányosságok.

Ezek között:

- A fafödém két gerendáját cserélni kell.
- Az acélfödémet felület védeni kell.
- A haranglábat felület védeni (rezgés szempontjából javasolt vizsgálni a nagyharang esetében)
- Természetesen javasolt az összes faelemet láng- és gomba mentesíteni.
- Nagy figyelmet igényel a timpanonok kődíszének helyreállítása – bádогоzása, és ennek csatlakoztatása a tetőbádогоhoz.

Ezt javasoljuk részletesen vizsgálatni és megterveztetni.

A harangtorony szerkezetének minősítése:

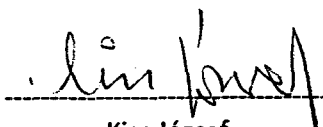
Úgy találtuk, hogy a harangtorony tetőszerkezetét a nagy átfogó felújítás nem érintette. A szerkezet és kapcsolatai elöregedési folyamatban látszanak, de a tönkremeneteli részeket kivéve állapotukat az M115011-1988 szerint, az 5.2 bekezdésnek megfelelően tűrhetőnek minősítem.

További javaslat:

A harangtorony esetét megismerve javasolt a kis torony és a templom többi faszerkezetének is a felülvizsgálata.

A zárójelbe tett számok a szakvéleményhez mellékelt fényképek azonosítóit jelölik.

Budapest, 2009. szeptember 04.

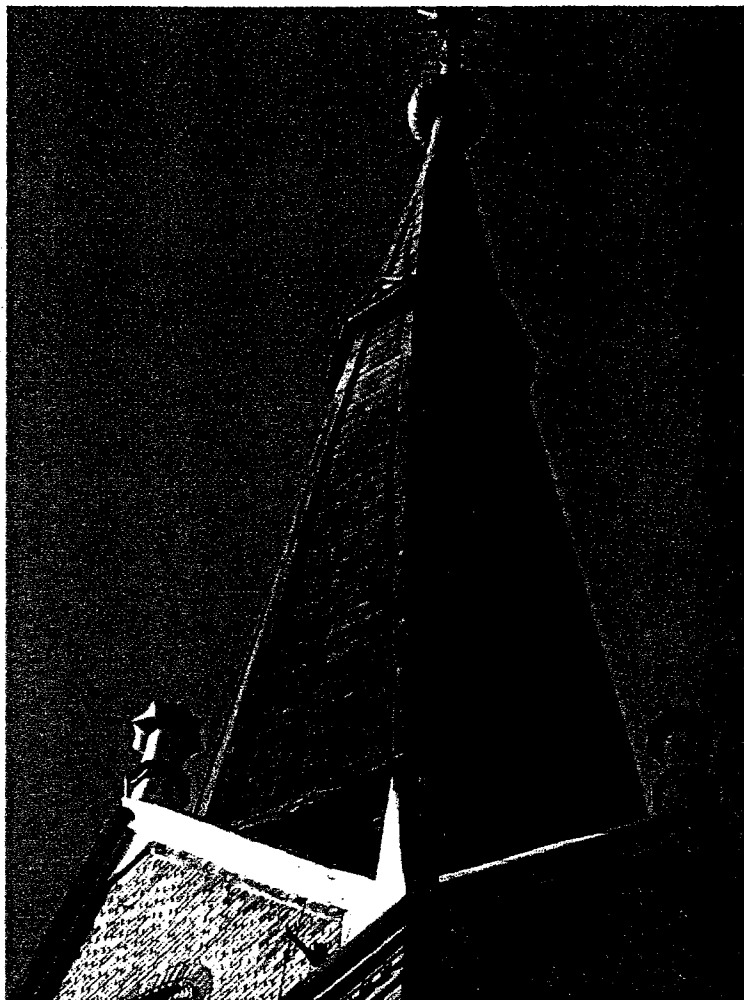

Kiss József
okl. építőmérnök
építési és igazságügyi szakértő
SZTI 01-3403; IM6361

5. Fényképmelléletek

5468

Toronyöveg Iház u. felől átlósan Gergely u. irányába

5545

Horgonycsavar – korrózió

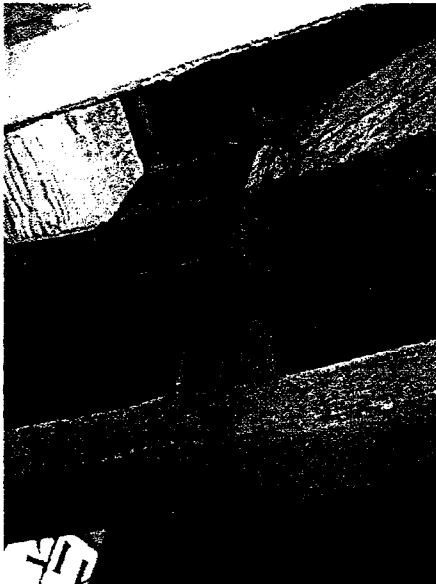
5566

Lehorganyzott kötőgerenda vég

5568

Királyoszlop rögzítése – dúcolása

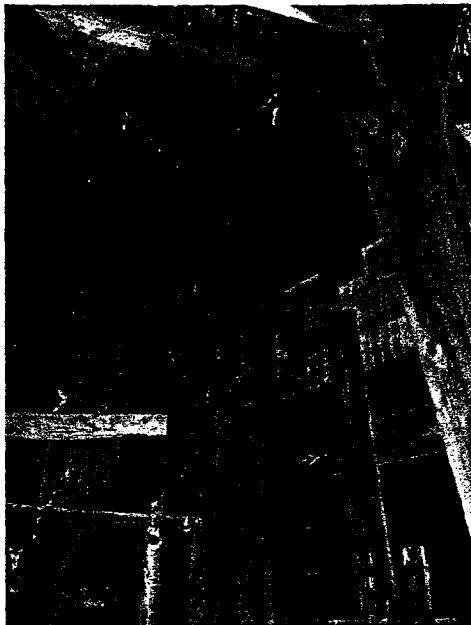
P1090035 Andráskereszt tönkremenetel +28,20-on

P1090039 Andráskereszt felső öv és gyűrű magrepedései +28,20-on

P1090047 Andráskereszt oszlopkorhadás + 28,20-on

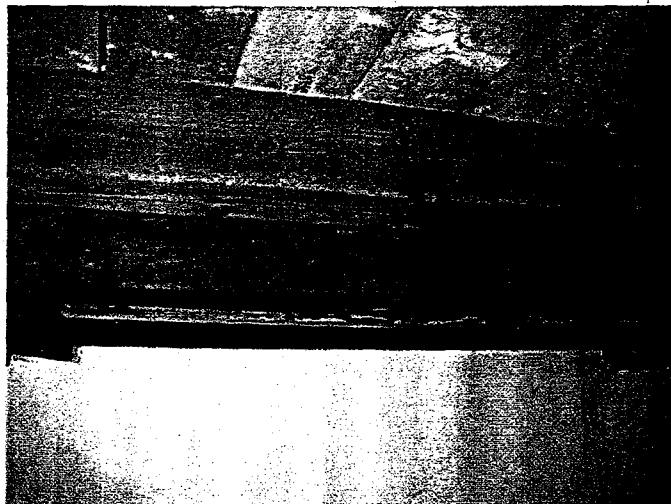
5537

Boltozatrepedés +22,00 alatt

5552

Fafödém főtartó

5509

Szelemen elcsavarodva kistetőnél

P1090023 Kődíz, bádgozás és tömítése a Gergely u. felől

P1090018 Kődíz, bádgozás és tömítése az Ihász u. felől

P1090051 Előző kődíz felfekvése

